

وضعیت حقوق بشر در افغانستان

ممنوعیت کار زنان افغان با سازمان ملل متحد

در ۵ اپریل ۲۰۲۳، وزارت امور خارجه حکومت حاکم به سازمان ملل اطلاع داد که برای هیچ زن افغان اجازه کار در سازمان ملل متحد در افغانستان داده نشود و این امر هرچه عاجلتر عملی گردد. این تصمیم دستور العملی را که قبلاً در ۲۴ دسامبر ۲۰۲۲ اعلام شده بود، وسعت میبخشد که طبق آن زنان افغان را برای کار در سازمان های غیردولتی ملی و بین المللی منع کرده بود. تاکنون، چندین تن از کارمندان زن افغان در سازمان ملل متحد با محدودیت های گشت و گذار از جمله آزار واذیت، تهدید و بازداشت روبرو گردیده اند، بدین دلیل به تمامی کارمندان افغان سازمان ملل متحد دستور داده شده است که حداقل تا تاریخ ۵ ماه می سال ۲۰۲۳ به دفاتر نیابند.

این یک لحظه حیاتی برای تعامل جامعه جهانی با مقامات حاکم در رابطه به مسایل حقوق بشر، به ویژه حقوق زنان و دختران است. برای جلب توجه مقامات حاکم به تعهدات بین المللی حقوق بشر و درک تأثیری که محرومیت نیمی از جمعیت بر آینده افغانستان خواهد داشت، نیاز به یک واکنش واحد است.

ممنوعیت کار زنان افغان با سازمان ملل متحد نقض قوانین بین المللی است. این نقض تعهدات مندرج در معاهدات و میثاق های متعدد حقوق بشر از جمله منشور سازمان ملل متحد که افغانستان به عنوان یک کشور عضو آن است، پنداشته میشود، همچنین این عمل با اصول بنیادی سازمان ملل متحد منتهی یک جمعیت کامل؛ سازمانی که بر اساس احترام به حقوق بشر و برابری بنا شده است، و با تعهدات دفتر هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما) مغایرت دارند. از این رو سازمان ملل متحد نمیتواند دستور مقامات حاکم را در چنین شرایط بپذیرد یا از آن پیروی کند.

این جدیدترین اقدام از یک سلسله اقدامات تبعیض آمیز و غیرقانونی است که توسط مقامات حاکم به هدف محدود کردن مشارکت زنان و دختران در اکثریت عرصه های زندگی روزمره در افغانستان وضع گردیده است. در مجموع، این اقدامات تأثیرات فاجعه باری بر آینده افغانستان برای رفاه، ثبات و صلح خواهد داشت.

حقوق زنان و دختران

در حالی که مورخ ۲۱ مارچ سال جاری مکاتب ابتدایی و متوسطه در ولایات سردسیر بازگشایی شدند (مکاتب که در ولایت گرم سیر موقعیت دارند در اوایل سال بازگشایی شدند)، اما مکاتب متوسطه دخترانه در سراسر کشور بسته ماندند. در همین حال مکتوبی از سوی وزارت معارف به طور گسترده در رسانه های اجتماعی منتشر شد که در آن آمده بود: «در حال حاضر تنها مکاتب دخترانه... از صنوف اول تا ششم» بازگشایی خواهند شد. همینگونه در حالی که سال تحصیلی جدید برای پوهنتون ها از ۶ مارچ آغاز گردیده است، اما پس از تعلیق تحصیل زنان در ۲۰ دسامبر ۲۰۲۲ توسط مقامات حاکم برای زنان حق از سرگیری تحصیل داده نشده است. در ۱۹ و ۲۰ اپریل سال جاری، ریاست حج و اوقاف ولایت بغلان و تخار یک سلسله مکتوب هایی را صادر کرد که در میان دستورالعمل های موجود، تجمع زنان را در ایام عید سعید فطر ممنوع اعلام کرد بودند.

مقامات حاکم همچنین به محدود کردن فعالیت ها و کار زنان ادامه می دهند:

- در ۱۱ فبروری - و قبل از ممنوعیت سراسری کارمندان زن افغان در سازمان ملل متحد، مقامات حاکم با استناد به مکتوب ممنوعیت کار زنان با سازمان های غیر دولتی مورخ ۲۴ دسامبر ۲۰۲۲ کارمندان زن دفتر یوناما شهر جلال آباد را از کار در این ولایت بازداشتند.
- در ۲۰ مارچ - در شهر فیض آباد، ریاست اطلاعات و فرهنگ مقامات حاکم و ریاست امر بالمعروف و نهی از منکر مقامات حاکم برای بسته کردن رادیو صدای بانوان، که یک رادیوی خصوصی تحت رهبری بانوان میباشد، به دلیل پخش موسیقی در ماه مبارک رمضان فرمان صادر کرد. بنا بر گزارش ها، متعاقباً دوباره برای دستگاه رادیویی اجازه فعالیت داده شد با موافقت اینکه در آینده موسیقی پخش نگردد.

- در ۷ اپریل، در هرات وزارت اقتصاد مقامات حاکم به سازمان صدای زنان که یک سازمان غیر دولتی تحت رهبری زنان میباشد، از تصمیم رهبر طالبان مبنی بر بسته شدن این سازمان اطلاع داد. متعاقباً وزارت اقتصاد مقامات حاکم به کارمندان خود دستور داد تا دارایی های سازمان صدای زن را در تمامی ۱۴ ولایتی که دفتر داشت، ضبط کند. در اواخر ماه اپریل، وزارت اقتصاد مقامات حاکم و سازمان صدای زن به توافق رسیدند که در صورت تغییر نام به سازمان رفاه آسیب پذیر و تقرر مدیران مرد، این سازمان میتواند به کار خود ادامه دهد و دارایی های موجود خود را حفظ کند.

حفاظت افراد ملکی

حملات عمدی با استفاده از مواد تعبیه شده انفجاری (IEDs)، که بیشتر به گروه داعش نسبت داده می شود، علت اصلی آسیب رسانی افراد ملکی در ماه های فبروری و اپریل بود که حداقل ۷۹ تلفات افرادی ملکی (۱۳ کشته و ۶۶ زخمی) به همراه داشت. اگرچه در مقایسه با سال ۲۰۲۲ میلادی، تلفات افراد ملکی در ایام عید فطر (۲۰ تا ۲۱ اپریل) به طور قابل توجهی کاهش یافت، و هیچ حمله عمده ای به عبادتگاه ها یا هدف قرار دادن قوم و یا مذهب خاص ثبت نشده است.

- در ۱ مارچ - در اثر انفجار مواد تعبیه شده انفجاری در داخل یک پوهنتون در ولایت خوست باعث کشته شدن یک پسر پنج ساله و زخمی شدن ۱۰ تن دیگر گردید. عاملان این رویداد مشخص نگردیده اند.
- در ۹ مارچ - در شهر مزار شریف، در نتیجه انفجار در داخل دفتر والی بلخ مقامات حاکم، ۶ تن به شمول مولوی محمد داوود مزمل والی مقامات حاکم کشته شدند و حداقل ۱۴ تن دیگر زخمی گردیدند که در میان آن حداقل سه طفل و یک زن هم موجود بودند. دو روز بعد، یک انفجار دیگری در خانه فرهنگی تیبان در شهر مزارشرف منجر به کشته شدن دست کم ۶ تن و زخمی شدن حداقل ۳۷ تن دیگر از جمله سه کودک گردید. این انفجار در جریان مراسمی برای تجلیل از روز خبرنگاران رخ داد. مسوولیت هر دو حمله را گروه داعش بر عهده گرفت.
- در ۲۷ مارچ، در شهر کابل، در اثر انفجار مواد تعبیه شده در یک محل تلاشی نزدیک وزارت امور خارجه منجر به کشته شدن دست کم ۶ تن و زخمی شدن ۱۴ تن دیگر گردید که در میان قربانیان ۳ کودک و یک زن هم موجود بود. مسوولیت این حمله را گروه داعش بر عهده گرفت و اعلام کرد که هدف اصلی این حمله وزارت امور خارجه مقامات حاکم بود. این دومین حمله گروه داعش به وزارت خارجه مقامات حاکم در سال ۲۰۲۳ میلادی است بعد از حمله ۱۱ جنوری که منجر به کشته شدن ۶ تن و زخمی شدن ۵۳ تن دیگر گردید.

بقایای مواد منفجره جنگ نیز نقش مهمی در صدمات افراد ملکی در ماه های فبروری و اپریل داشته است که باعث تلفات ۱۱۷ تن از افراد ملکی، که بیشتر آنها کودک بودند، گردیده است. در یک رویداد به تاریخ ۱۹ مارچ در ولایت غور، یک زن و پنج کودک به اثر انفجار یک بم دستی که کودکان آنرا دریافت کرده بودند و با آن بازی می کردند، کشته شدند. در یک مورد دیگر، در ۲۲ مارچ در ولایت بدخشان، یک بمب بجا مانده از جنگ منفجر شد که یک پسر و یک دختر کشته و چهار پسر و یک دختر زخمی شدند. بر اساس گزارش ها، کودکان مواد منفجره ناشده را جمع آوری کرده بودند و سعی داشتند آن را به عنوان آهن کهنه بفروشند که منفجر شد.

مقامات دولت سابق و نیروهای امنیت ملی و دفاعی افغانستان

کشتار فراقانونی افراد وابسته به دولت سابق ادامه دارد. برای مثال، در ۵ مارچ در ولایت قندهار، نیروهای امنیتی عملاً یک افسر پولیس سابق را از خانه اش دستگیر کردند، سپس او را با شلیک مرمی کشتند. در ۱۲ مارچ در ولایت بلخ، یک مقام نظامی سابق توسط افراد مسلح ناشناس در خانه اش کشته شد.

دستگیری و بازداشت خودسرانه مقامات دولت پیشین و اعضای نیروهای امنیت ملی و دفاعی افغانستان نیز در ماه های فبروری، مارچ و اپریل رخ داده است. یوناما طرح ریزی مقامات حاکم را بررسی کرده که افراد را بر اساس وابستگی به جبهه مقاومت ملی، بیشتر در ولایات کابل و پنجشیر، دستگیر می کنند.

تنبیه فزینی

در حالی که مصدایق مجازات فزینی قضایی که براساس حکم قضایی اجرا می شوند و عموماً در محضر عام اجرا می شوند، نسبت به ماه های دسامبر و جنوری کاهش یافته است، اما این مجازات در فبروری، مارچ و اپریل اتفاق افتاده است. به عنوان مثال، در ۱۵ مارچ در محکمه

استیناف ولایت گردیز مقامات حاکم، پنج نفر به شمول یک زن و چهار مرد بر اساس تصمیم محکمه در اثر اتهام به سرقت، فرار، اعمال غیر اخلاقی و نشر مطالب هرزه در صفحات اجتماعی محکوم کرد، هر کدام ۳۰ بار دره زده شدند. در این مجازات، رئیس محکمه استیناف، والی، و سایر مقامات حاکم و برخی از ساکنان محلی نیز حضور داشتند.

فضای مدنی

مقامات حاکم به سرکوب صداهای مخالف، به ویژه آنهایی که در مورد مسائل مربوط به حقوق زنان و دختران صحبت می کنند، ادامه می دهند:

- در ۱۱ فبروری در شهر تالقان، یک فعال حقوق زن به نام پریسا مبارز و برادرش توسط پولیس دستگیر و سپس به زندان ریاست عمومی استخبارات منتقل شدند. روز بعد آزاد شدند.
- بین ۶ تا ۸ مارچ، تظاهرات به مناسبت روز جهانی زن در ولایات کابل و غور برگزار شد و گروه هایی از زنان مخالفت خود را علیه سیاست های مقامات حاکم در مورد دسترسی زنان و دختران به تحصیل و کار ابراز کردند. مواردی از نقض حقوق بشر، به ویژه استفاده بیش از حد از قوه در پراکندگی اعتراضات، گزارش شده است.
- به تاریخ ۲۶ مارچ، در شهر کابل، یک گروه در حدود ۲۵ مظاهره کننده زن برای مطالبه حقوق خود در تحصیل و کار مظاهره پی را ترتیب دادند. این اعتراض توسط ریاست عمومی استخبارات متفرق شد و منجر به دستگیری چهار زن شد که روز بعد رها شدند.
- بتاريخ ۲۷ مارچ، در شهر کابل، مطیع الله ویسا، رئیس نهاد راه قلم (پین-پد)، یک سازمان مدنی که برای بازگشایی مکاتب دخترانه فعالیت می کند، توسط ریاست عمومی استخبارات مقامات حاکم بازداشت شد. روز بعد، خانه او تلافی گردید و دو برادرش برای مدت کوتاهی بازداشت شدند. او همچنان در بازداشت ریاست عمومی استخبارات مقامات حاکم است. ذبیح الله مجاهد، سخنگوی مقامات حاکم، در مصاحبه با صدای افغانستان گفت که ویسا برای تحقیق بازداشت شده است، زیرا اداره استخبارات معلومات مشکوک در مورد او داشت... ویسا در حال سازماندهی جلسات و برقراری تماس هایی بود که باعث نگرانی ما میشود.

تعدادی دیگر از فعالان جامعه مدنی نیز بعد از مدت طولانی بازداشت خودسرانه توسط ریاست عمومی استخبارات مقامات حاکم که طبق گزارش ها بدون اتهام بازداشت شده بودند، آزاد شدند. اسماعیل مشعل، استاد پوهنتون و یک مدافع صریح تعلیم و تربیه زنان و دختران، در ۴ مارچ (که در ۲ فبروری بازداشت گردیده بود) آزاد شد، نرگس سادات (که در ۱۱ فبروری بازداشت گردیده بود) و زکریا اصولی (که در ۳۱ جنوری بازداشت گردیده بود) به تاریخ ۱۰ اپریل آزاد شدند، سلطان علی ضیایی، فعال حقوق زن (که در ۷ جنوری بازداشت گردیده بود) در ۱۷ اپریل آزاد شد.

سازمان های جامعه مدنی گزارش دادند که دیگر نمی توانند مجوز فعالیت خود را به عنوان یک انجمن، آنطور که مقامات حاکم با وزارت عدلیه خواستار هستند، تمدید کنند. آنها اکنون ملزم به ثبت نام به عنوان یک سازمان غیردولتی در وزارت اقتصاد با هزینه بسیار بالاتر هستند. این ثبت نام برای سازمان های جامعه مدنی لازم است تا بتوانند برای کمک مالی تمویل کننده گان مناقصه کنند.

استفاده بیش از حد از قوه

موارد استفاده بیش از حد و نامتناسب از زور توسط مقامات حاکم در ماه های فبروری و اپریل، یعنی خشونت در محل های تلاشی و در اعتراضات ثبت گردیده است. به طور مثال:

- در ۱۰ اپریل، در ولایت فاریاب، پولیس به یک موتر که در یک محل تلاشی متوقف نشد تیراندازی کرد و راننده را کشت و یک مسافر مرد را مجروح کرد.
- همچنین در ۱۰ اپریل، در ولایت ننگرهار، گروهی از دهاقین و باشندگان محل در جریان یک کمپاین محو کشت کوکنار، تظاهرات را برگزار کردند و از مقامات حاکم خواستند که برای آنها یک معیشت جایگزین فراهم کنند. در جریان این تظاهرات، برخی از معترضان به سمت پولیس مقامات حاکم سنگ پرتاب کردند و پولیس نیز با تیراندازی به جمعیت پاسخ داد و در نتیجه یک مرد کشته و چهار تن از جمله یک پسر زخمی شدند.

آزادی رسانه ها

مقامات حاکم اقدامات بیشتری را برای محدود کردن فعالیت های رسانه های مستقل میان ماه ها فبروری و اپریل انجام دادند. بنا بر گزارش ها، در ۹ فبروری، اداره تنظیم خدمات مخابراتی افغانستان مقامات حاکم به شبکه های مخابراتی دستور داد تا دسترسی عمومی به وب سایت های صدای آمریکا و رادیو آزادی را مسدود کنند. در ۱۴ فبروری، در شهر کابل، نیروهای امنیتی حکومت حاکم به یک چینل

تلویزیونی یورش بردند، وسایل و تلفون های کارکنان را بررسی کردند و وسایل نقلیه آنها مصادره کردند. دلیل این یورش مشخص نیست. در ماه مارچ، وزارت اطلاعات و فرهنگ حکومت حاکم دستورالعمل های جدیدی را برای صاحبان چینل های یوتیوب منتشر کرد که در آن خواستار پرداخت ۴۰۰۰ افغانی مالیات تجارت هر سه سال و اخذ یک مجوز برای پیشبرد فعالیت های تجاری شان هستند. در ۲۰ فبروری، والی ولایت هلمند مقامات حاکم، در هماهنگی با اداره اطلاعات و فرهنگ مقامات حاکم، به کارمندان رسانه ها شفاهی دستور داد که از گرفتن ویدیو و عکس از هر گونه نشست یا رویدادیکه در هلمند برگزار می شود، منع شده اند. این محدودیت متعاقباً در ۳ مارچ از سر گرفته شد.

دستگیری و بازداشت خودسرانه خبرنگاران نیز ادامه دارد. در ۵ اپریل، در ولایت بغلان، ریاست عمومی استخبارات مقامات حاکم، سه کارمند رسانه ای را در ارتباط با انتشار گزارش هایی که انتقاد از مقامات حاکم قلمداد می شدند، بازداشت کردند. همه آنها روز بعد آزاد شدند. دو خبرنگار که توسط مقامات حاکم در جنوری سال ۲۰۲۳ دستگیر شدند، هنوز هم در بازداشت ریاست عمومی استخبارات مقامات حاکم قرار دارند: مرتضی بهبودی (که در ۷ جنوری بازداشت گردیده بود) و خیرالله فهر (که در ۹ جنوری بازداشت گردیده بود).

فعالیت های وزارت امر به معروف و نهی از منکر مقامات حاکم

وزارت امر به معروف و نهی از منکر مقامات حاکم به نظارت مردم بر رعایت قواعد مختلف اسلامی که توسط مقامات حاکم (در خصوص احکام حجاب و محرم زنان، اندازه ریش و موی مردان، ممنوعیت موسیقی، حضور اجباری در نماز های جماعت برای مردان) ادامه می دهند.

وزارت امر به معروف و نهی از منکر نیز در ماه های فبروری و مارچ یک سلسله احکام و فرمان های جدید را صادر کردند:

- بعداز ظهر ۱۴ فبروری، اطلاعیه ای مبنی بر ممنوعیت جشن روز ولنتاین صادر شد. اجرای این دستورالعمل جدید در همان روز صورت گرفت. وزارت امر به معروف و نهی از منکر مقامات حاکم گزارش داد که صاحب یک قهوه خانه به دلیل عدم رعایت این دستورالعمل علیرغم صدور آن در پایان روز دستگیر شد.
- در ۲۱ مارچ، جشن نوروز (سال نو) ممنوع اعلام شد. مسوولین مقامات حاکم برای ترویج امر به معروف و نهی از منکر در هرات پوسته های تلاشی ایجاد کردند تا افرادی را که قصد جشن گرفتن این مناسبت را داشتند، شناسایی کنند.

در ماه مارچ و اپریل، ریاست امر به معروف و نهی از منکر مقامات حاکم، مجموعه ای از اقدامات مربوط به ماه رمضان را به اجرا گذاشتند، از جمله اطمینان از بسته بودن دکا کین در زمان نماز (در ولایات بلخ و کندز) و دستور ساکنین برای شرکت در نماز شب تراویح (در ولایت بدخشان و تخار). در ۲۷ مارچ، در ولایت کندز، اداره امر به معروف و نهی از منکر مقامات حاکم، به یک آیسکریم فروشی که در جریان نماز عصر باز بود، داخل شدند و هشت مرد را شلاق زدند. در ۱ اپریل، در ولایت تخار، ریاست امر به معروف و نهی از منکر مقامات حاکم، گروهی از مردان را مجبور کردند تا در نماز تراویح شرکت کنند و مرد دیگری را به دلیل سگرت کشیدن به جای نماز خواندن در مسجد، لت و کوب نمودند.

حقوق محاکمه عادلانه، سیستم قضایی و جزایی

در ۲۰ مارچ، رهبر طالبان فرمانی را صادر کرد که ماموریت لوی خرنوالی سابق را همراه با نام آن تغییر داد. ریاست جدید نظارت و تعقیب فرامین و احکام تمام نهادها، از تمامی تاسیسات به شمول محل های بازداشت، نظارت خواهد داشت. این تغییر مستحکماً تأیید می کند که خرنوالان دیگر بخشی از روند تحقیقات جنایی نیستند، همانطور که برای اولین بار در اگست ۲۰۲۲ اعلام شد.

در ۳۰ مارچ، مقامات حاکم دستوری صادر کردند که به احزاب اجازه می دهد تا درخواست بررسی مجدد قضایی را که در دولت سابق مورد بررسی قرار گرفته اند، از جمله قضیه های جنایی، که نگرانی های جدی در مورد نقض اصول قانونی، اعمال واکنشی علیه قوانین جدید، خطر مضاعف و دادخواهی ایجاد کرده را صادر کردند.

همچنین در ماه مارچ، مقامات حاکم، برگشت در حدود ۲۰۰۰ تن از افغانان را که در ایران بازداشت شده بودند برای گذراندن دوران محکومیت خود در زندان های افغانستان آغاز کردند، که توانایی اداره زندانهای مقامات حاکم برای تضمین حد اقل معیار ممکن برای زندانیان را تحت فشار می آورد. به مناسبت عید سعید فطر، ستره محکمه مقامات حاکم از آزادی ۲۵۰۰ زندانی به شمول کودکان از زندان های افغانستان خبر داد.

مشارکت و اطلاع رسانی توسط بخش حقوق بشر یوناما

از فبروری تا ۵ اپریل، تیم های حقوق بشر یوناما جلسات افزایش آگاهی از حقوق بشر را عمدتاً در مورد پیشگیری از شکنجه، حقوق زندانیان و شرایط بازداشت با ۴۸۳ تن از مسوولین مقامات حاکم در ولایات میدان وردگ، کاپیسا، بلخ، بامیان، قندهار، پروان، سمنگان،

سرپل، لغمان، جوزجان، فراه، کنر و خوست برگزار کردند. در ماه مارچ ۲۰۲۳، بخش حقوق بشر یک جلسہ یک روزہ آگاہی دہی در مورد اصول اساسی حقوق بشر و حقوق بشردوستانہ بین المللی را با ۷۷ کارمند رسمی وزارت دفاع مقامات حاکم در کابل برگزار کرد. بخش حقوق بشر یوناما این فعالیت ہا را در پاسخ بہ ممنوعیت کار زنان افغان با سازمان ملل متحد متوقف کردہ است.

۷۵ اعلامیہ جهانی
حقوق بشر
متانت، آزادی و عدالت بہ ہمہ